

ابعاد نیازمندی ] پیدایش (خلق، ایجاد و آفرینش)

موجودات به خداوند ] بقا (استمرار، دوام و طول زندگی)

استدلال ] مقدمه اول: ما و این جهان، وجودمان از خودمان نیست و پدیده هستیم. (پدیده بودن جهان و به خود متکی نبودن آن)

نیازمندی ] ذات نیافتۀ از هستی بخش چون تواند که بود هستی بخش

جهان در ] مقدمه دوم: موجوداتی که پدیده هستند و وجودشان از خودشان نیست، در موجود شدن نیازمند به وجودی هستند که وجودش از

پیدایش ] خودش باشد. (ملاک نیازمندی جهان به علت)

خود ] نتیجه: پس ما و مجموعه پدیده های جهان، در پدید آمدن و هستی یافتن به آفریننده ای نیازمندیم که سرچشمه هستی است و

به ] هستی از او جدا نمی شود. این وجود برتر و متعالی «خدا» است. (پس ما و این جهان وابسته به وجودی هستیم که وجودش

خدا ] از خودش و عین ذاتش می باشد.)

نیازمندی جهان به خدا در بقا (استمرار، دوام و طول زندگی)

نیازمندی موجودات به خداوند، منحصر به مرحله پیدایش نمی شود؛ بلکه برای بقا و ادامه نیز به او نیازمندند. (در همه مراحل)

رابطه خدا با مخلوقات خود

الف) هستی موجودات به خداوند وابسته است.

ب) رابطه وجود ما با وجود خداوند، تا حدی شبیه رابطه مولد برق با جریان برق است.

اگر خداوند نیز هستی بخشی نکند، دیگر موجودی در جهان باقی نخواهد ماند. (نیازمندی مخلوقات در مرحله بقا به خداوند)

«یا ایها الناس انتم الفقراء الى الله و الله هو الغنی الحمید»

ترجمه کلمه به کلمه: ای مردم شما نیازمندان به خداوند و خداوند او (فقط، تنها) بی نیاز ستوده

ترجمه: ای مردم شما به خداوند نیازمند هستید و خدا است (تنها) بی نیاز ستوده است.

نیازمندی مخلوقات به خداوند در پیدایش و بقا

پیام ] فقر ذاتی موجودات و غنای مطلق خداوند

آیه ] بیانگر اعتقاد پیروان ادیان الهی که وجود خدا وابسته به چیزی نیست.

بیانگر توحید در خالقیت و اینکه جهان از اصل های متعدد پدید نیامده است.

این آیه و بیت «ذات نیافتۀ از هستی / چون تواند که بود هستی بخش» ← به بی نیازی مطلق خداوند و نیازمندی موجودات به او اشاره دارند.

«یساله من فی السماوات و الارض کل یوم هو فی شان»

ترجمه کلمه به کلمه: از او می طلبد هر کس در آسمانها و زمین هر روز (همیشه) او در کاری

ترجمه: هر آنچه در آسمان و زمین است، پیوسته از او درخواست می کند او همواره دست اندرکار امری است.

۱. همه آنچه در آسمانها و زمین است، هر لحظه به خداوند نیازمند می باشند، زیرا هستی و بقای مخلوقات از خداوند است.

۲. نیاز دائمی موجودات، لطف و فیض دائمی خداوند را طلب می کند. پس خداوند هر لحظه دارای فیضی جدید و مستمر برای آفریده ها است.

پیام ۳. این تصور که خداوند عالم را آفریده و آن را به حال خود رها کرده غلط است، بلکه پیوسته بر آن نظارت دارد و دست اندرکار آفرینشی

آیه ] نو و دگرگونی تازه ای است.

۴. امور هستی همواره به دست خداوند اداره می شود و او هر لحظه هستی بخشی می کند.

آگاهی، سرچشمه بندگی

انسانهای ناآگاه نسبت به نیاز دائمی انسان به خداوند بی توجه اند. اما انسانهای آگاه دائماً سایه لطف و رحمت خدا را احساس می کنند و خود

را نیازمند عنایات پیوسته او می دانند.

علت → معلول

هر چه معرفت انسان به خود و رابطه اش با خدا بیشتر شود. ← نیاز به او را بیشتر احساس می کند. ← عجز و بندگی خود را بیشتر ابراز می کند.

معلول ← علت

افزایش خودشناسی ← درک بیشتر فقر و نیاز ← افزایش بندگی (عبودیت)

پیامبر اکرم (ص)، با آن مقام و منزلت خود در پیشگاه الهی، عاجزانه از خداوند می خواهد که برای یک لحظه هم، لطف و رحمت خاصش را از او

نگیرد و او را به حال خود واگذار نکند.

«اللهم لاتكلني الي نفسي طرفه عين ابدأ»

ترجمه کلمه به کلمه: خدایا وامگذار (اعتماد نکن) مرا به خودم چشم بر هم زدنی هرگز

ترجمه: خدایا هیچ گاه مرا چشم به هم زدنی به خودم وامگذار.

پیام ۱. باید همیشه از خداوند متعال استمداد بجوییم تا ما را کمک و یاری نماید. (نیاز دائمی و پیوسته موجودات به خداوند

حدیث ۱.۲. اگر خداوند یک لحظه انسان را به حال خودش واگذار نماید، هدایت الهی از او قطع خواهد شد و سرانجامی جز ضلالت نخواهد داشت.

خداوند، نور هستی

«الله نور السماوات و الارض»

ترجمه: خداوند نور آسمانها و زمین است.

۱. خداوند در قرآن کریم خودش را نور آسمانها و زمین معرفی می کند.

۲. خداوند نور هستی است، پس تمام موجودات، وجود خود را از او می گیرند و به سبب او پیدا و آشکار میشوند و وجودشان وابسته به اوست.

پیام ۳. به همین جهت هر چیزی در این جهان بیانگر وجود خالق است و آیه ای از آیات الهی محسوب می شود.

آیه دلی کز معرفت نور و صفا دید

بابا طاهر از مشهود بودن خداوند سخن می گوید: به صحرا بنگرم صحرا تو بینم

به هر چیز که دید اول خدا دید

به دریا بنگرم دریا تو بینم

به هر جا بنگرم کوه و در و دشت

حضرت علی (ع): «ما رایت شیئا الا و رایت الله قبله و بعده و معه»

ترجمه کلمه به کلمه: ندیدم چیزی مگر (در حالی که) دیدم خدا قبل از آن و بعد از آن و همراه آن.

ترجمه: هیچ چیزی را ندیدم مگر اینکه خداوند را قبل و بعد و با آن دیدم.

پیام ۱. هر چیزی در این جهان بیانگر وجود خالق و آیه ای از آیات الهی است.

حدیث ۲. وجود خداوند در همه موجودات مشهود است و با رسیدن به معرفتی عمیق می توان خدا را همه جا و در هر لحظه مشاهده نمود.

مشاهده خداوند معرفتی برتر و عمیق

در واء در قدم نخست، مشکل اما هدفی امکان پذیر و قابل دسترسی

هر چیز پاک و صفای قلب بستر اصلی حرکت به سوی آن

ناتوانی انسان در شناخت ذات و چیستی خداوند

موضوعات موضوعاتی که در دایره شناخت ما قرار می گیرند.

مورد محدود ذهن می تواند بر آنها احاطه پیدا کند.

تحقیق ذهن، گنجایش فهم چیستی آنها را دارد.

و تفکر نامحدود موضوعات فراتر از توانایی دستگاه اندیشه

ذهن نمی تواند بر آنها احاطه پیدا کند.

شناخت ذات و چیستی (چگونگی): ناممکن است. زیرا خداوند حقیقتی نامحدود دارد و در ظرف ذهن ما نمی گنجد. هر چیستی که برای خداوند

فرض کنیم. او را در حد تصورات ذهنی خود پایین آورده و محدود کرده ایم.

شناخت صفات (ویژگیها) و نعمتها: ممکن است دین اسلام ما را به تفکر در نعمتها و نشانه های خداوند برای شناخت صفات الهی تشویق نموده،

زیرا شناخت صفات و ویژگیهای خداوند، از راه شناخت مخلوقاتش تا حدودی امکان پذیر است.

شناخت هستی (وجود داشتن) ← ممکن است.

شناخت چیستی، چگونگی و ماهیت خداوند ← غیرممکن

شناخت صفات و ویژگیهای و هستی خداوند ← از راه شناخت مخلوقاتش تا حدی ممکن

«تفکروا فی کل شیء و لاتفکروا فی ذات الله»

ترجمه کلمه به کلمه: تفکر کنید در همه چیز و تفکر نکنید در ذات (چیستی) خدا

ترجمه: در همه چیز تفکر کنید ولی در ذات خداوند تفکر نکنید.

۱. پیامبر اکرم (ص) انسان را از تفکر در ذات و چیستی خداوند منع میکند، زیرا ذهن انسان محدود است و توانایی درک امور نامحدود را ندارد.

پیام ۲. اموری مانند هستی خدا، ویژگیها و صفات خداوند، قابل تفکر و شناسایی می باشند.

حدیث ۳. انسانها را از شناخت خداوند محروم نکرده است، بلکه راه شناخت خداوند را تفکر در هر چیزی غیر از ذات او می داند.

۴. چون ذهن انسان محدود است و خداوند حقیقتی نامحدود دارد، تلاش برای درک چیستی خداوند بی ثمر و بی نتیجه است.

برخی امور مانند چیستی خداوند فراتر از توانایی دستگاه اندیشه ما هستند و ذهن ما نمی تواند بر آنها احاطه پیدا کند. زیرا لازمه شناخت هر

چیزی احاطه و دسترسی به آن است. برخی از موضوعاتی که در دایره شناخت ما قرار می گیرند: گیاهان، حیوانات، بهشت و جهنم.